

Oppimispolkuja kestäväan kehitykseen

Tutkijayliopettaja Anne Virtanen, anne.virtanen@hamk.fi

Artikkeli käsittelee kestäväan kehitystä edistäväan oppimisen lähtökohtia ja esittelee yhden Hämeen ammattikorkeakoulussa toteutetun opintojakson. Esiteltävä opintojakso on nimeltään "Kestäväan kehityksen periaatteet ja soveltaminen", ja se on pakollinen ensimmäisen vuoden kestäväan kehityksen koulutusohjelman opiskelijoille. Artikkelissa esitellään, miten opintojakson sisällöt ja menetelmät suunniteltiin ja toteutettiin siten, että ne linkittyvät kestäväan kehitystä edistäväan pedagogiikan yleisiin lähtökohtiin ja oppimistavoitteisiin. Artikkelin lopussa on kuvattu opintojaksosta kerätyn palautteksen tulokset, joiden mukaan opintojakso toteutti hyvin niin yleiset kestäväan kehityksen tiedolliset, taidolliset kuin toiminnalliset ulottuvuudet ja opiskelijoiden osaaminen kehittyi näiden kaikkien osalta hyvin.

Asiasanat: kestävä kehitys, pedagogiikka, kestäväan kehityksen opintojakso

*

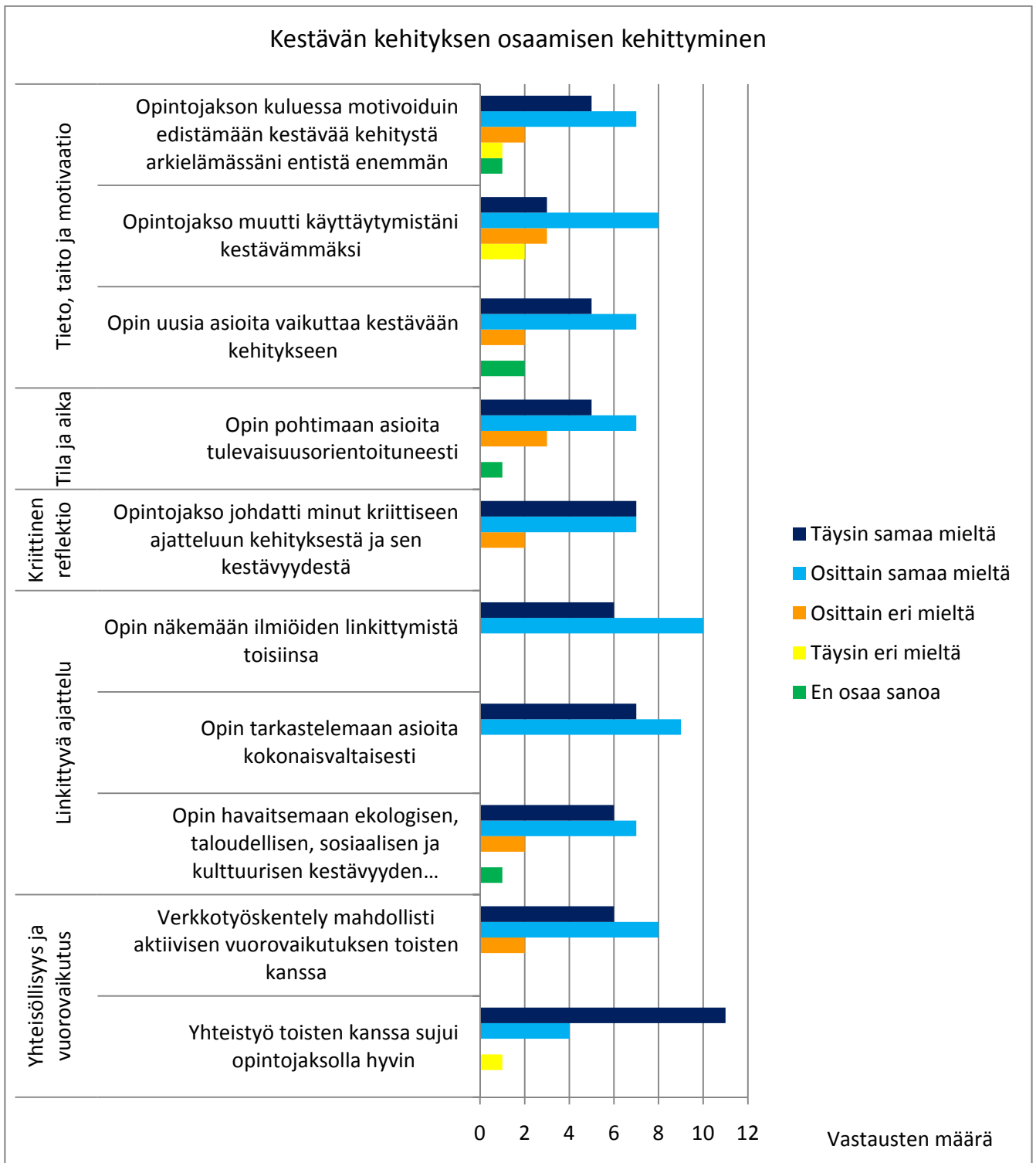
Esittelen tässä artikkelissa opintojakson "Kestäväan kehityksen periaatteet ja soveltaminen" (5 op), joka on kestäväan kehityksen koulutusohjelman opetussuunnitelman pakollinen opintojakso ensimmäisen vuoden opiskelijoille Hämeen ammattikorkeakoulussa. Opintojakso järjestetään uusille opintonsa aloittaville opiskelijoille, ja se perehdyttää opiskelijat kestäväan kehityksen käsitteisiin, lähtökohtiin sekä käytännön esimerkkeihin. Opintojaksolla tutustutaan myös keskeisiin kestäväan kehityksen poliittisiin linjauksiin niin globaalisti kuin Suomen tasolla. Oppimistavoitteita ovat näiden sisällöllisten kestäväan kehityksen teemojen ohella kriittisen ajattelun ja reflektoinnin kehittyminen, kokonaisvaltaisen ja linkittyvän tarkastelutavan hahmottaminen sekä vuorovaikutustaitojen ja yhteisöllisyyden kehittyminen. Vuoden 2009 syksyllä Hämeen ammattikorkeakoulussa aloitti kestäväan kehityksen koulutusohjelma sekä nuorten että aikuisten koulutuksena, ja heille kyseinen opintojakso järjestettiin sisällöltään samanlaisena, mutta toteutustapa erosi hieman. Keskeinen toteutustapa molemmissa toteutuksissa oli yhdistää lähiopetusta verkko-opetukseen. Nuorten kohdalla verkkoalustana käytettiin Moodlea, kun taas aikuisilla yhdistettiin erilaisia sosiaalisen median alustoja. Tässä artikkelissa en perehdy tarkemmin näiden oppimisalustojen esittelyyn, vaan keskityn kuvaamaan opiskelijoiden läpikäymiä kestäväan kehityksen oppimispolkuja. Heijastan näitä kestäväan kehityksen oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä kestäväan kehitystä edistäviin pedagogisiin lähtökohtiin ja oppimistavoitteisiin, joita on käsitelty tämän lehden ensimmäisessä numerossa (Virtanen) sekä teoksessa "Kohti kestäväan kehitystä" (Rohweder & Virtanen 2008).

Opintojakso jakaantui sisällöllisesti neljään osioon, joista ensimmäinen käsittelee kestäväan kehityksen käsitteitä ja peruseriaatteita, toinen kestäväan kehityksen poliittista taustaa ja nykytilannetta, kolmas kestäväan kehitystä opiskelijoiden omassa elämässä ja lähiympäristössä ja neljäs kestäväan kehityksen mittaamista. Käytännössä opintojakso eteni siten, että alkujohdatuksen jälkeen opiskelijat perehtyivät näihin teemoihin omatoimisesti ja pienryhmissä. Oppimisen tueksi opintojaksoon liittyi useita tehtäviä, joista ensimmäinen oli ekologisen jalanjäljen mittareihin perehtyminen ja samalla oman ekologisen jalanjäljen mittaaminen. Tähän sisältyi keskusteluosuus, jossa opiskelijat arvioivat kriittisesti omia ekologisia jalanjälkiään ja osallistuivat vuorovaikutteiseen argumentointiin ja pohdintaan. Toisena tehtävänä oli tarkastella omaa elämää peilaten sitä kestäväan kehityksen periaatteisiin. Tässä opiskelijat saivat valita itse omakohtaisen kokemuksen kautta heille tärkeän kestäväan kehityksen ongelmakohtan tai kestävyyttä tukevan asian tai ilmiön, jonka he esittivät toisille kokonaisvaltaisen lähestymistavan pohjalta eli kestäväan kehityksen ekologiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset ulottuvuudet huomioon ottaen. Täällä syntyi arvokasta keskustelua ja pohdintaa siitä, miten tietynlainen toimintatapa voi edistää ekologista kestävyyttä mutta olla ristiriidassa esimerkiksi sosiaalisen tai taloudellisen kestävyuden kans-

sa. Opiskelijoiden osaaminen kehittyi tehtävässä ennen kaikkea linkittyvän ja kokonaisvaltaisen ajattelun sekä kriittisen pohdinnan osalta.

Opintojakson kolmantena tehtävänä oli kestävän kehityksen mediaseuranta, jossa opiskelijat syksyn kuluessa perehtyivät mediassa esitettäviin kestävän kehityksen ilmiöihin, kuten ilmastonmuutokseen, geenimuunteluun ja luomusamppanjan tuottamiseen, ja esittelivät näitä toisilleen. Käyttämällä yhteistä foorumia löydösten esittämisessä (aikuisilla sosiaalista mediaa, nuorilla lähituntien esitystä) opiskelijat oppivat myös toisten löydöksistä ja herättivät näin kriittistä pohdintaa ja reflektointia. Neljäntenä tehtävänä oli perehtyminen keskeisiin kestävän kehityksen poliittisiin linjauksiin ja strategioihin, jolloin opiskelijat oppivat arvioimaan paikallisia ja kansallisia tavoitteita ja toimenpiteitä suhteessa EU:n ja globaalitason mittakaavaan. Myös tämän tehtävän osalta keskeinen oppimiskanava oli omien ajatusten kertominen toisille ja yhteinen pohdinta. Viides tehtävä oli globaalivastuuta käsittelevien videoiden katsominen ryhmissä ja keskeisten tulosten, havaintojen ja ajatuksia herättävien teemojen esittäminen toisille. Kuudentena tehtävänä opiskelijat lukivat kestävään kehitykseen perehdyttävän teoksen ja laativat siitä referaatin, jossa keskeinen osio oli pohdinta niin teoksen sisällöstä kuin omasta oppimisesta.

Opintojakson lopussa opiskelijoille lähetettiin vastattavaksi opintojakson sisältöä, toteutus tapaa ja oppimista käsittelevä e-kysely. Kyselyyn vastasi 16 opiskelijaa, joka on noin 32 % opintojaksolle osallistuneista opiskelijoista. Näin ollen vastaukset eivät ole kaikkien jaettu näkemys, joskin vastausprosentti on yleisesti ottaen kohtuullinen. Kuviossa 1 on esitetty opiskelijoiden vastaukset kestävän kehityksen osaamisen kehittymisestä. Tiedon, taidon ja motivaation osalta suurin osa koki saaneensa uutta motivaatiota ja osaamista toimia kestävän kehityksen edistämiseksi, mutta osalle opintojakson sisällöt olivat jo tuttuja eivätkä he saaneet mielestään liiemmin uutta. Koska kyse on kestävän kehityksen koulutusohjelman opiskelijoista, heillä on jo suuri motivaatio edistää kestävyyttä tukevia toimia, joten siinä mielessä motivaation rakentaminen ei ole heille kovin keskeinen oppimistavoite. Tulevaisuusorientoitunut tarkastelutapa oli osaamista, jonka suurin osa koki kehittyneen opintojakson kuluessa. Opintojakson nähtiin johdattaneen kriittiseen ajattelun pariin, ja kaikki olivat joko osittain tai täysin samaa mieltä, että opintojakson myötä linkittyvä ajattelu ja kokonaisvaltainen tarkastelutapa kehittyivät. Lähes kaikki myös kokivat, että opintojakso tuki heitä havaitsemaan ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden linkittymisen toisiinsa. Mielenkiintoista oli havaita myös se, että vaikka opintojakso toteutettiin pääosin virtuaalisesti, opiskelijat kokivat sen mahdollistaneen ja edesauttaneen aktiivisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön toisten kanssa.

Kuvio 1. Kestävän kehityksen osaamisen kehittyminen, opiskelijoiden kyselyvastaukset.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että opintojakso toteutti hyvin keskeisiä kestävästä kehityksestä edistävän pedagogiikan lähtökohtia ja osaamistavoitteita niin opintojakson sisällön, toteutuksen kuin opiskelijoiden oppimisen osalta. Kestävä kehitys merkitsee ympäristöasioiden hallintaa ja huomioon ottoa, talouden pitkäaikaista kehitystä, vastuuta toisista ihmisistä ja moninaisten kulttuurien ja erilaisuuden ymmärtämistä. Kestävän kehityksen periaatteiden omaksuminen merkitsee myös kriittistä pohdintaa, yhteistyötä ja vuorovaikutus-

ta, kokonaisvaltaista asioiden ja ilmiöiden hallintaa sekä pitkän aikavälin ja alueellisesti laajaa tarkastelunäkökulmaa. Opiskelijoiden omin sanoin opintojaksokokemuksia:

"Kurssi oli mielestäni mielettömän hyvä, ajatuksia herättävä ja avaava. Loistavat tehtävät, toisaalta maailmaa tutkivat ja toisaalta omaa elävää tutkivat."

Lähteet

Rohweder, L. & A. Virtanen (toim.) (2008). Kohti kestävästä kehitystä. Pedagoginen lähestymistapa. Opetusministeriön julkaisuja 2008: 3.

Virtanen, A. (2010). Konstruktiivinen lähestyminen kestävästä kehitystä ja vastuullisia toimintakäytänteitä edistävän korkeakoulutuksen kehittämässä. Artikkelit Kever-Osaaja-verkkójulkaisussa 1/2010.

URL: <http://www.kever-osaaja.fi/index.php/K-O/article/viewFile/1217/1128>